

Deltagelse, medbestemmelse og motivation hos studerende

**Udvikling af undervisning med afsæt i formatgruppen "Aktionsforskning
og praksisudvikling"**

Af Rosa Louise Bloch, Ines Geishauser, Pernille Juhler Hansen og Mathilde Sederberg

Indhold

Indledning.....	3
PROJEKTETS UNDERSØGELSESPØRGSMÅL.....	3
Fremtidsværksteder som metode inden for aktionsforskningen.....	4
Fremtidsværkstedets struktur	5
Forberedelsesfasen.....	5
Kritikfasen	5
Utopifasen	5
Realiseringsfasen	6
Afslutningsfase.....	6
Teoretiske perspektiver på deltagelse, medbestemmelse og motivation	7
Deltagelse	7
Medbestemmelse	8
Motivation	8
Overvejelser om forløbet.....	9
Konkret om undervisningsplanen.....	10
Planlægning af fremtidsværksted for de studerende.....	10
Evaluering	12
De studerendes evaluering.....	12
Vores evaluering.....	17
Opsamlende evaluering.....	19
Konklusion	22
Litteratur.....	23
bilag 1	24
Bilag 2	41
Bilag 3	61

INDLEDNING

I efteråret 2014 deltog vi (fire undervisere fra Pædagoguddannelse Nordsjælland) i formatgruppen "Aktionsforskning og praksisudvikling" (UCC Tænk, 2014). Som eksempel på en metodisk tilgang til aktionsforskning gennemførte vi i gruppen et fremtidsværksted med titlen "Arbejdsliv, undervisning og viden i fremtidens professionshøjskole".

Med baggrund i ovennævnte ny viden og erfaring blev vi inspireret til, at eksperimentere med særligt motiverende undervisning og undervisningsmiljøer, især ved at inddrage aktionsforskningsmetoden "fremtidsværksted". Både aktionsforskning og fremtidsværksted handler om at myndiggøre deltagerne gennem kollektive og subjektive dannelsesprocesser. Ved at tilrettelægge undervisningen i Modul A for pædagogstuderende i Hillerød med udgangspunkter i fremtidsværksteder som metode var hensigten således, at inddrage og motivere de studerende på nye og anderledes måder. I udviklingsprojektet undersøger vi derfor, om en kontinuerlig kobling mellem de studerendes selvvalgte projekter - som er vokset frem i fremtidsværkstedet - og modulets læringsmål, kan skabe et særligt engagement hos de studerende.

PROJEKTETS UNDERSØGELSESSPØRGSMÅL

Som udgangspunkt for vores igangsættelse af denne proces har således været et fokus på de studerendes deltagelse, motivation og medbestemmelse. Dette indrammes af et mere generelt fokus på de studerendes læreprocesser men også vores læreprocesser som undervisere. Hertil har vi derfor spurgt:

De studerendes læreprocesser:

- Hvordan kan vi, ved at inddrage elementer fra aktionsforskning – og særligt fremtidsværksted som metode - i undervisningen bidrage til de studerendes engagement og motivation?

- Hvordan kan vi, ved at inddrage elementer fra aktionsforskning – og særligt fremtidsværksted som metode - i undervisningen bidrage til de studerendes deltagelse og medbestemmelse i et demokratisk perspektiv (myndighed)?

Vores læreprocesser som undervisere:

- Hvordan kan vi tilegne os viden om fremtidsværksteds potentiale i undervisningen – for eksempel i forhold til fremtidsværkstedets overskrifter.
- Hvordan kan elementer fra aktionsforskningen tænkes ind i undervisningens temaer – især inden for Modul A
- Er det muligt, at fremtidsværkstedets frirum og modulplanens krav kan kobles?

FREMTIDSVÆRKSTEDER SOM METODE INDEN FOR AKTIONSFORSKNINGEN

Som nævnt er idéen til denne proces opstået i løbet af et fremtidsværksted – en forskningsmetode med rod i aktionsforskningens kritisk-utopiske tradition.¹ Fremtidsværkstedet som metode tager afsat i aktionsforskningens krav om frirum, som betingelse for deltagernes ”indre, subjektive processer” (Bladt, 2014). Desuden bidrager fremtidsværksted som metode til kollektive processer, hvor det er muligt at arbejde med frirummet som kollektivt rum. Fremtidsværkstedet blev oprindeligt udviklet af fremtidsforskerne Robert Jungk, Rüdiger Lutz og Norbert R. Müllert og var tænkt som en metode, der kunne myndiggøre mennesker i forhold til statslig eller institutionel planlægning (Jungk, Robert og Norbert R. Müllert, 1993). Udgangspunktet er, at mennesker kan udvikle sig fra fremtidsplanlægningens objekt til fremtidsplanlægningens subjekt.

Et fremtidsværksted kan principielt gennemføres med alle grupper af mennesker, uafhængigt af alder og uddannelse. Det kræver dog viden og intensiv forberedelse af værkstedslederne at gennemføre metoden tilpasset de forskellige målgrupper.

---

¹ Udover den kritisk-utopiske tradition findes der inden for aktionsforskningen også en dialogisk tradition, som bl.a. er inspireret af Jürgen Habermas’ diskursetik.

Fremtidsværkstedets struktur

Metoden består af tre hovedfaser - samt en forberedelses- og en afslutningsfase. De tre hovedfaser har hver deres særlige regler og er præget af en særlig "opfordringsstruktur", fx om at være kritisk og negativ i kritikfasen eller om at glemme regler, normer og naturlove i utopifasen. Denne opfordringsstruktur er meget vigtig at være opmærksom på, da den bærer både "frirummet og processen frem" (Bladt, 2014:151). Det er processer der tilsyneladende kan være svære at give sig hen til. Vi har ofte en tendens til fx ikke at turde være for kritiske, eller ikke at turde tænke utopisk og helt ud af boksen. Erfaringer vi både selv har gjort os ved egen deltagelse i fremtidsværksted, men bestemt også en erfaring de studerende vi senere arbejdede med, gjorde sig. Igen er værkstedsledernes roller derfor vigtige i den forstand, at de skaber et tillidsfuldt rum og opmuntrer til at give sig hen til processen.

FORBEREDELSESFASEN

I begyndelsen er det vigtigt at skabe en god, positiv atmosfære, som er præget af tillid. Her præsenteres både fremtidsværkstedets emne, tidsplan, den metodiske plan, aftaler om fortrolighed samt værkstedsledernes roller. Der gennemføres lege eller andre aktiviteter, der kan bidrage til en god og tillidsfuld stemning.

KRITIKFASEN

Deltagerne opfordres til at ytre kritik, utilfredshed og negative erfaringer i forhold til det valgte emne. Fasen handler ikke om at analysere problemerne eller at finde løsninger, men udelukkende om at samle kritik og utilfredshed. Værkstedslederne noterer alle stikord på vægaviser.

UTOPIFASEN

Efter kritikfasen opfordres deltagerne til at tænke utopisk – alt er muligt og alle begrænsninger, også naturlove, er sat ude af kraft. Ved hjælp af fantasi og kreativitet udvikles der ønske- og

drømmescenarier, som udbygges i grupper. Værkstedslederne noterer igen stikordene på vægaviser.

REALISERINGSFASEN

Denne fase handler om en kobling mellem kritik- og utopifasen. Her handler det om at finde ud af, hvilke ideer og scenarier der muligvis kan realiseres, og deltagerne leger "djævlens advokat" i forhold til hinandens ideer og scenarier. Det vil sige, der stilles kritiske spørgsmål som der senere kan arbejdes videre med at forholde sig til eller finde en løsning på. Fasen afsluttes med at hver enkelt deltager finder tilbage til "hjertet" i forløbet og skriver sit navn på et eller flere emner, som for ham eller hende giver mening at arbejde videre med. Det personlige "hjerter" i et projekt eller ved et emne, er vigtigt at holde fast i. Udgangspunktet er, at det er "hjertet" – det vi brænder for, det der motiverer og engagerer os – der driver fx den studerende og projektet af sted sammen.

AFSLUTNINGSFASE

Her bliver fremtidsværkstedets emner og foreløbige resultater opsummeret. Spørgsmålet "Hvordan kommer vi videre herfra" leder til en mulig fortsættelse af værkstedsprocessen og der kan aftales det videre forløb – fx i forhold til løbende vejledning. Til sidst giver deltagerne feedback omkring fremtidsværkstedet. Vi vil senere vende tilbage til, hvordan den nævnte proces for fremtidsværkstedet helt konkret kom til at se ud med de studerende vi samarbejdede med (se også bilag 1).

Jungk og Müllert anbefaler desuden et såkaldt „permanent værksted“, hvor fremtidsværksted regelmæssigt følges op af endnu et fremtidsværksted for at sikre at resultaterne bliver ved med at være personligt og tidsmæssigt forankrede hos deltagerne (Jungk, 1993).

TEORETISKE PERSPEKTIVER PÅ DELTAGELSE, MEDBESTEMMELSE OG MOTIVATION

Udgangspunktet for vores arbejde med fremtidsværksted – og de elementer vi dermed ønskede at få i spil på nye måder via denne metode – var de studerendes deltagelse, medbestemmelse og motivation. Vi har i den forbindelse visse teoretiske afsæt der giver os mulighed for at analysere de processer, vi igangsætter med de studerende. Disse teoretiske afsæt skitseres derfor kort.

Deltagelse

Vi anlægger et socialt læringsperspektiv på deltagelse. I Wengers forståelse refererer deltagelse både til en deltagelsesproces og til relationer med andre, der afspejler denne proces, hvor fokus både er på at skabe sammenhænge og på handling (Wenger, 2004). Det handler om at være en del af en større sammenhæng, og at opleve at være medlem i sociale fællesskaber, hvor der er mulighed for at handle på baggrund af samtale, tænkning og tilhørsforhold. Deltagelse er en aktiv proces, som omfatter hele vores person, herunder vores krop, bevidsthed, følelser og sociale relationer. Wenger definerer deltagelse som *"(..) muligheden for gensidig genkendelse"* (Wenger, 2004:70).

Deltagelse er således en aktiv forhandlingsproces i fællesskabet med gensidig genkendelse for og af fællesskabets deltagere. Deltagelse er således både personlig og social; *"(..) når vi tager del i en samtale, genkender vi på en eller anden måde noget af os selv i hinanden, som vi forholder os til. Det, vi genkender, har noget at gøre med vores gensidige evne til at forhandle mening"* (Wenger, 2004:70). Gennem deltagelse i praksisfællesskaber kan deltagerne genkende noget af sig selv i hinanden, hvormed de kan opnå en forståelse og respekt for hinanden og forme hinandens oplevelse af mening (Wenger, 2004:70).

Begrebet ægte deltagelse bliver her relevant, og kan kendetegnes ved tre karakteristika: 1) *Bredt fokus*, da deltagerne aktivt konstruerer egen viden i modsætning til passiv tilegnelse af viden fra

eksperter, 2) *åbne resultater*, hvor fokus er på åbne og divergerende resultater i forhold til, hvad de pædagogiske rammer giver mulighed for. 3) *Fokus på individerne i deres kontekst*, hvor opmærksomheden er på kontekstens betydning og at støtte børn og unge til at påvirke deres omgivelser (Simovska, 2012).

Medbestemmelse

Der kan arbejdes med forskellige kategorier af deltagelse, hvilket kan ses i forhold til medbestemmelse. Der er forskellige måder målgruppen kan inddrages på, altså forskellige niveauer af deltagelse med betydning for deres oplevelse af medbestemmelse (Jensen 2013:69):

- Med i projektet eller ej?
- Valg af tema?
- Undersøgelse af tema?
- Opstilling af mål og vision?
- Udvikling af handlemuligheder?
- Igangsættelse af handlinger?
- Opfølgning og evaluering?

Modellen bryder med ideen om at den mest værdifulde deltagelse er lig med bottom up processer, hvor den professionelle reduceres til konsulent for processen. I denne model placeres den professionelle som en kompetent facilitator, hvor hans/hendes viden er central og bringes i spil i dialog med deltagerne (Jensen, 2013).

Motivation

Motivation defineres som "(...) *en menneskelig stræben efter at leve så meningsfuldt og selvrealiseret som muligt. Denne stræben er et udtryk for menneskers inderste natur: at være konstruktiv, målrettet, social og aktiv*" (Per Revstedt 2004: 40). Motivation har at gøre med

tilskyndelse, lyst, ansporing osv. til at foretage en eller anden handling – eller til ikke at gøre en bestemt handling!

- **Selvmotiveret:** Man kan selv være motiveret til en handling
- **Motiveret af andre:** Man kan motivere eller anspore andre til at gøre noget (eller lade være med at gøre noget) (Vejleskov 2009, Motivation s. 16)

Motivationen er afgørende for hvad vi vælger, når vi kan vælge samt vores indflydelse på omgivelserne/fællesskabet. Herudover er motivation vigtig i forhold til at fortsætte en aktivitet samt hvilken indsats vi yder for at nå et mål med betydning for præstationsevnen (Vejleskov, 2009)

OVERVEJELSER OM FORLØBET

Som en samlet gruppe på fire undervisere, fik vi mulighed for at tilrettelægge modul A på F15. Da vi dækker de faglige perspektiver for modulet og har opbygget et begyndende kendskab til aktionsforskning og fremtidsværkstedet som metode – også via vores egen deltagelse i Formatet, kunne vi derfor igangsætte en planlægningsproces, der kunne rumme både modulets forholdsvist lukkede læringsmål og kompetencemål, men jo også fremtidsværkstedets åbne og myndiggørende aspekt. Det interessante for os var derfor også, om denne kobling overhovedet - og på en meningsfuld måde for både os og de studerende – kunne lade sig gøre.

Med et blik på de gældende læringsmål og kompetencemål for Modul A drøftede vi derfor meget konkret, hvordan elementer fra aktionsforskningens myndiggørende perspektiv kunne kobles til modulet i så mange sammenhænge som muligt og med særligt fokus på medbestemmelse, deltagelse og motivation. Hvordan kan de studerende konkret arbejde med et kompetencemål, der for eksempel hedder "at kunne etablere, vurdere og evaluere pædagogiske miljøer og aktiviteter der understøtter udvikling" (UCC, studieplan for pædagoguddannelsen, 2014-2015) via et fremtidsværksted og efterfølgende projektarbejde? Hvilken betydning kan dette have for de studerendes læreprocesser?

Konkret om undervisningsplanen

Frem til forløbets start holdt vi flere møder, hvor vi brugte en del tid på at drøfte, hvordan vi skulle få elementer fra aktionsforskningen til at blive integreret i undervisningsplanen (se bilag 2) og konkret i de enkelte undervisningsgange. Vi lagde bl.a. vægt på, at vi så ofte som muligt skulle være flere undervisere til stede. I starten tænkte vi denne proces som et egentligt aktionslæringsforløb, hvor vi løbende skulle observere og evaluere hinandens undervisning. Dette gik vi dog væk fra da vi i stedet valgte at fokusere på, at vi hver især skulle tænke deltagelse og myndiggørelse ind som en naturlig del af vores faglige perspektiver i undervisningen. Her både som metode – altså inddragelse af de studerende - men også ved kontinuerligt at koble vores undervisningstemaer til de studerendes projekter udsprunget af fremtidsværkstedet, og finde frem til og fastholde ”hjertet” i deres projekter - samtidig med at fastholde koblingen til de faglige elementer i læringsmålene. Dette var uden tvivl en løbende udfordring for både os men også de studerende i modulet, og det er derfor også et element vi vender tilbage til og evaluerer på senere i nærværende tekst.

Hvor det gav mening, var vi derfor to undervisere på, for at koble de faglige perspektiver sammen. Dette dels for netop at illustrere koblingen for de studerende, men også med den pointe, at vi gerne ville videndele indbyrdes samt supplere hinandens fagligheder. Samtidig var der også et løbende fokus på at evaluere hinandens måder at arbejde med deltagelse. Sidstnævnte netop som led i metodisk sparring med elementer fra aktionsforskningen.

Planlægning af fremtidsværksted for de studerende

Under planlægningen af processen med F15, var vi selvsagt meget inspireret af vores egen proces i formatarbejdet bl.a. med afprøvning af fremtidsværkstedetsformen. Dette med fokus på nedenstående og tidligere præsenterede faser:

- Kritikfase
- Utopifase
- Realiseringsfase

Som overskrift for værkstedet valgte vi: *"Mit studieliv og min fremtid som pædagog"*. Med denne overskrift ville vi forsøge at fange de studerendes interesser og oplevelser som de kom ind på studiet med – altså deres møde med pædagogik i tidligere undervisningssituationer, situationer fra pædagogisk praksis og i det hele taget fra deres levede liv. Disse møder skulle danne baggrund for kritikfasen, der havde overskriften: *"Kritik og utilfredshed med pædagogik og undervisning som jeg har mødt i mit liv"*. Herefter skulle de studerende i utopifasen reflektere over følgende: *"Pædagogik, undervisning og studieliv, hvis jeg helt selv skulle bestemme."* Til hver fase følger en række bestemte regler, som vi som værkstedsledere stod for at skitsere og overholde. En yderligere beskrivelse af forløbet findes i bilag 1 og nedenfor følger en række billeder der også er med til at skitsere forløbet.

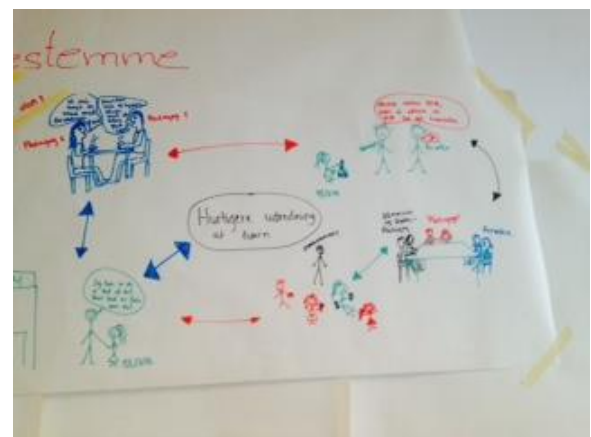
Der gøres klar til vi kan gå i gang

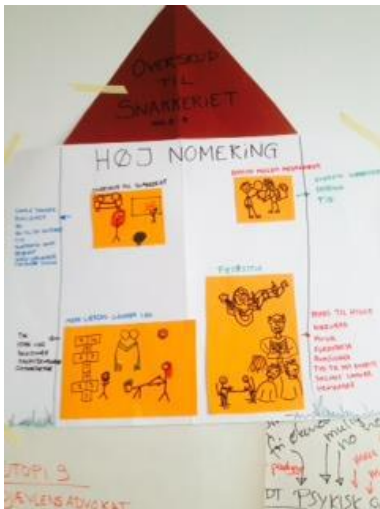
De studerende "stemmer" på deres kritikpunkter

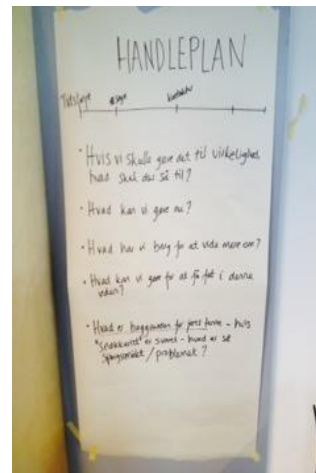
De studerende "stemmer" på utopier

Eksempel på en gruppes videre arbejde med en utopi

Præsentation af emne udsprunget af kritik/utopi

Der udarbejdes handleplan for det videre arbejde

EVALUERING

Nedenfor følger evaluerende udtalelser, overvejelser og refleksioner over både selve fremtidsværkstedet og koblingen mellem fremtidsværkstedet og læringsmål og kompetencemål for Modul A. Det er dermed evaluering fra både de studerendes og vores side.

Fremtidsværkstedet forløb over 2 dage i de studerendes intro-periode, og på anden dagen afsluttede vi således processen med en overordnet evaluering. På samme måde gentog vi en afsluttende evaluering af hele modulet og forløbet, da dette var slut.

Vi skitserer her for det første de konkrete udtalelser og erfaringer vi har fra fremtidsværkstedet og modulet, hvorefter dette kobles sammen til en mere analytisk funderet evaluering af processen baseret på vores teoretiske udgangspunkter for deltagelse, medbestemmelse og motivation samt de overordnede spørgsmål vi har stillet til processen i forhold til de studerendes og vores egne læreprocesser.

De studerendes evaluering

I følgende materiale inddrages de studerendes udtalelser i forbindelse med evaluering af både fremtidsværkstedet og den afsluttende evaluering af hele Modul A.

Nedenstående bygger på de studerende udsagn ved evaluering med vægviser. Det vil sige, at udsagn blev synlige for alle deltagere og man kunne som studerende modsige udsagnet hvis man var uenig:

- Vekslen i små og store grupper er godt
- Godt med lege som afbræk
- Det gik for stærkt – ærgerligt ikke at kunne afslutte tingene når man ikke ved så meget om det
- Let at drømme, men svært når det bliver alvorligt
- Svært når tiden bliver begrænset
- Svært ikke at vide hvad konsekvensen er af de valg man træffer
- En oplevelse af mangel på at vide hvad det handler om
- Man må kunne lave utopi-grupperne mindre
- En god proces og en god måde at komme i gang med fagene på
- Lidt langtrukket en gang imellem
- Forkorte nogen af processerne og længere tid til gruppearbejdet
- For kort tid til at vælge sig ind på et projekt
- Frustrerende ikke at vide hvad det ender ud i
- En rigtig spændende proces men er helt træt i hovedet nu
- Rart at introdagene ikke har fyldt det hele. En rar måde at komme i gang på
- En sjov proces at være med i

Som vi læser de studerendes evaluering så er der ingen tvivl om, at de først og fremmest har oplevet det som en spændende, men også forholdsvis skræmmende proces at blive kastet ud i. Dette skal formentlig også ses i lyset af, at der er tale om helt nye studerende som hverken kendte hinanden eller studiet endnu. De studerendes udtalelser bærer derigennem præg af en vis form for usikkerhed i forhold til, hvad planen egentlig var med processen. Dette kan ses i forhold til Revstedts forståelse af motivation, hvor han netop fokuserer på menneskets stræben efter at være konstruktiv, målrettet, social og aktiv (jf. Revstedt, 2004). På baggrund af evalueringerne kan vi udlede, at de studerende oplevede usikkerhed, som kan ses som en følge af, at målet var uklart for dem. Vi var måske ikke tydelige nok omkring målet – både i fremtidsværkstedet – men nok

netop i forhold til modul A, som der jo skulle skabes sammenhæng til. Dette er et ansvar vi som undervisere må tage på vores skuldre, og det bliver derfor spændende at forsøge at køre processen en gang til – med samme hold – på Modul D. Også for at arbejde videre med Jungk og Müllerts anbefalinger om et permanent værksted.

Evalueringen af Modul A forløb digitalt med fastlagte spørgsmål fra UCC. Denne evaluering har vi ikke valgt at inddrage her, da vi som tillæg til dette formulerede egne spørgsmål til de studerende der kredsede mere om netop deres deltagelse, medbestemmelse og motivation. Spørgsmål der på den måde lavede en mere tydelig kobling mellem fremtidsværkstedets overordnede fokus og Modul A. Den samlede evaluering ud fra disse spørgsmål kan findes i bilag 3 , men vi har til dette formål valgt at trække særlige elementer af besvarelsene ud nedenfor.

Ved spørgsmål om hvad der har **motiveret** de studerende i Modul A, bliver det blandt andet nævnt, at *"Fremtidsværkstedet gav overblik", "fremtidsværkstedet gav blik for at skrive om noget man brænder for – det blev mere ens egen uddannelse"* samt at *"der var en aktiv deltagelse – ikke kun modtagende"*. Vi spurgte samtidig også ind til, om fremtidsværkstedet blev oplevet som en motiverende start på studiet hvortil en besvarelse lød: *"Fremtidsværkstedet var godt og motiverende, men det er ikke motiverende ikke at kunne følge med i og have kendskab til de næste skridt"*.

De studerende gav således udtryk for, at fremtidsværkstedet på sin vis gjorde studiet meningsfuldt, da de derved blev mere opmærksomme på hvad de brændte for, og dermed endte med at beskæftige sig med det *DE* fandt betydningsfuldt. *"Fremtidsværkstedet gav blik for at skrive om noget man brænder for – mere ens egen uddannelse"*. Dette kan ses i relation til Vejleskovs motivationsteori, da han netop beskriver hvordan motivationen har betydning for den indsats vi yder for at nå et mål (jf. Vejleskov, 2009).

Som vi ser det, henviser dette, til det særlige *blik* de studerende oplevede at få: At man *kan* brænde for noget særligt i forhold til sit pædagogiske virke, og at dette *kan* komme til at præge sin

uddannelse. I samme kontekst udtaler de studerende også, at de i forbindelse med fremtidsværkstedet blev fanget på en anden måde: *[Vi] blev "fanget" på en anden (positiv) måde da (...)* Dette udsagn bekræfter os også i, at inddragelsen af aktionsforskningsmæssige greb i undervisningen – og her særligt fremtidsværkstedet – kan virke efter hensigten i forhold til en styrkelse af engagement, motivation, deltagelse og myndiggørelse blandt de studerende.

Dette skal dog ikke kun ses i forhold til det spændende og motiverende der kan findes i selve fremtidsværkstedetsformen og processen, men også i forhold til den afledte gruppedannelse – og dermed også den kollektive dannelsesproces på holdet. Selvom det for flere studerende var svært at give sig hen til sin interesse, så lød det også fra dem: *"Man blandede grupper i forhold til interesser"*. På den måde blev en proces i hvert fald *igangsat* i forhold til at lade fællesskabet om den faglige interesse være det styrende element for gruppedannelse og gruppearbejde. Dette var dog ikke ligetil. At vælge "med hjertet" kommer ikke helt af sig selv. Et andet udsagn var som tidligere nævnt: *"Interessant at vi ved fremtidsværkstedet allerede havde øjnene på hinanden i forhold til "hvem skriver sig på hvor" og måske ikke kastede sig så meget ud i det og fulgte sit hjerte. Skulle mindes om at skrive sig på efter hjertet, frem for hvordan gruppen kom til at se ud"*. Det er altså ikke nok at anvende fremtidsværkstedet greb, de studerende skal også løbende mindes om, at de skal "vælge med hjertet".

Under evalueringen var der også spørgsmål omkring de studerendes oplevelse af **medbestemmelse og egen deltagelse**. Her lød en del svar: *"Der var meget medbestemmelse. Gruppens emne udviklede sig løbende" og "fik lov til at arbejde på en anden måde i forhold til casen etc."*. Et svar lød også *"interessant at vi ved fremtidsværkstedet allerede havde øjnene på hinanden i forhold til "hvem skriver sig på hvad" og måske ikke kastede os så meget ud i det og fulgte sit hjerte. Vi skulle mindes om at skrive sig på efter hjertet frem for hvordan gruppen kom til at se ud"*. I Wengers perspektiv på deltagelse handler det, som beskrevet om, hvordan deltagerne retter sig i forhold til hinanden og søger at finde gensidig genkendelse, hvilket de studerendes udtalelser ovenfor vidner om, at de gjorde. De orienterede sig efter hinanden og søgte at skabe

meningsfuldhed i fællesskabet (jf. Wenger, 2004). Samtidig lyder et svar også *”fremtidsværkstedet får måske alle til at deltage på en anden måde fordi der ikke er noget forkert at sige eller gøre. Flere turde måske åbne op. Det blev naturligt at alle deltog”*.

De studerendes udtalelser bærer præg af en aktiv deltagelse – ikke kun modtagende. En aktiv deltagelse der netop stilles af de studerende, modsat modtagende – og dermed passiv deltagelse. De studerende blev mødt med en undervisning der i høj grad krævede deres deltagelse – og det gav mening for dem. Dette kan ses i relation til Simovskas ægte deltagelsesbegreb, der indeholder de tre aspekter (bredt fokus, åbne resultater samt individ i kontekst, jf. Simovska, 2012). Her var der netop fokus på at de studerende selv skulle konstruere viden i processen (bredt fokus), resultaterne var åbne da vi ikke på forhånd havde fastlagt hvor processen skulle ende, men de studerende var medskabere af resultaterne. De studerende blev set som værende individer i kontekst, da der i fremtidsværkstedets vision er fokus på at inddrage individernes egne oplevelser og erfaringsgrundlag (særligt i kritikfasen, hvor de studerende tager udgangspunkt i egne oplevelser i forhold til *”Kritik og utilfredshed med pædagogik og undervisning, som jeg har mødt i mit liv”* (kritikfasens overskrift på modul A). Det kan opsummeres som, at de studerende oplevede fremtidsværkstedet – og den løbende kobling hertil – som det frirum det også var hensigten at skabe. Et frirum der er ideelt for læreprocesser fordi man ikke er bange for at sige eller gøre noget forkert. Et frirum der åbner op for en større og mere åben deltagelse som betingelse for indre subjektive processer (jf. Bladt, 2014).

De studerende fortæller os endvidere dog også, at sammenhængen mellem fremtidsværkstedet og modulets krav, godt kunne være svær. Der var dog alligevel også en god tid til fordybelse, da koblingen fra undervisningen til de studerendes egne projekter på den ene side sikrede dette, men for andre studerende på den anden side oplevedes som hele tiden at *”blive slået tilbage til start”*. Flere udtaler i den sammenhæng, at det var svært at få alt det man gerne ville, med i opgaven: *”Rammerne for opgaven var begrænsende og frustrerende i forhold til modulets krav”*.

Dette leder os frem mod dilemmaet mellem frirum versus modulkrav. Vi spurgte de studerende: *"Hvordan har du oplevet sammenhængen mellem fremtidsværkstedet og krav til modulet/læringsmål/opgave?"*. Dette spørgsmål kredsede omkring, at vi på den ene side forsøgte at skabe et frirum for de studerende, men på den anden side havde nogle krav i forhold til modulet – læringsmål, modulopgave osv. som vi ikke kunne se udover. På dette spørgsmål svarede de studerende: *"Det kunne godt være svært at se sammenhængen mellem fremtidsværkstedet og læringsmål/modulkrav. Projektet kørte lidt ved siden af modulet. Blev hele tiden slået tilbage til start"*

Det vil sige, at de studerende her oplevede et modsætningsforhold. På den ene side oplevede de et frirum, hvor de begyndte at få blik for, hvad de brændte for og en mulighed for gå aktivt ind i det, men på den anden side oplevede de modulkrav der ikke var rummelige nok til at de kunne følge deres "hjerte". *"Rammerne for opgaven var begrænsende og frustrerende i forhold til modulets krav"*.

Vores evaluering

Evaluering af fremtidsværksted blev foretaget som sidste punkt efter to lange dage, hvor de studerende havde været i gennem alle processer fra kritik, utopi til realisering, og de var især fyldte af også at skulle forholde sig til bevidstheden om en Modul A opgave samt kravene for beståelse hertil. Denne opgave kom dermed også til at sætte en stor del af rammerne for deres deltagelse samt usikkerhed i forhold til, om fremtidsværkstedet nu også ledte dem på rette spor. Som en af de studerende udtrykker det: *"Svært ikke at vide hvad konsekvensen er af de valg man træffer."* Det var tydeligt, at der skete noget i rummet da vi nærmere os realiseringsfasen og bevidstheden om Modul A opgaven også begyndte at fylde noget hos de studerende. Fra at have været helt optaget af deres utopier og visioner, skulle de nu forholde sig til rammer, strukturer og ikke mindst gruppedannelse – altså hvem ville man gerne skrive opgave med. Vi oplevede, at de

studerende begyndte at gruppere sig anderledes end de oprindeligt havde gjort ved utopierne – så det nu mere var enkeltpersoner der styrede andres valg, frem for indholdet i projektet.

Mandagen efter fulgte vi derfor op på denne situation. De studerende skulle nu hver især sidde og skrive ned, hvad de særligt var optaget af i utopifasen – altså 'hvad var hjertet' bag deres ideer. Derefter fulgte en proces hvor flere faktisk vendte tilbage til et projekt, som de var optaget af og gik væk fra de personer, som de ellers havde valgt frem for projektet. Det viste for os vigtigheden af at rammesætte processer, hvor den enkelte studerende får tid og rum til at reflektere over hvad han eller hun selv er særligt optaget af, så de studerende tør vove sig ud i at forfølge disse visioner.

Som vi tidligere har nævnt, er "hjertet" en kontinuerlig vigtig del af processen om og efter fremtidsværkstedet. Vi ser også, at det har fået en særlig betydning for de studerendes videre arbejde i Modul A. Flere af de studerende var meget optagede af deres projekter, hvilket gav sig til udtryk i undervisningssituationer med løbende små opgaver der skulle kobles på det givne indhold i de enkelte projekter. Men vi har i særdeleshed oplevet det i vejledningssituationer, hvor vi har mødt studerende, der uopfordret har været ude i praksis og har foretaget interviews, observationer og på anden måde mødt praksis, for at forfølge deres ideer og visioner fra fremtidsværkstedetsarbejdet.

I vejledningssituationer har vi lagt vægt på at minde de studerende om at holde fast i hjertet bag deres projekter. Vi har således oplevet, at denne fastholdelse af "hjertet" bag projekterne har fastholdt de studerendes motivation for at arbejde – og ligefrem knokle - videre med projekterne. Dette, fordi de er blevet mindet om, at projektarbejdet i Modul A ikke kun var noget de *skulle* men også noget de rent faktisk *brændte* for. Disse elementer; 1) at projekterne er bundet til konkrete oplevede problemstillinger, samt 2) de studerendes dedikation til temaerne, mener vi, har afgørende betydning for oplevelsen af, at projekterne i dette forløb har ligget på et højt motivationsniveau – og desuden også et flot højt fagligt niveau.

Men det har ikke været uden udfordringer. Netop dét aspekt, at de studerende har været så dedikerede til deres projekter har også medført, at de har indhentet mere materiale end projektarbejdets rammer (3 sider) kan rumme. Vi fik godkendelse til at udvide projektarbejdets ramme til 6 sider pr. gruppe, men det var stadig en stor udfordring at begrænse sig for de studerende. Vores erfaring er, at studerende ofte har svært ved at begrænse sig i deres projektarbejde, men i dette tilfælde havde en del af dem også en stor mængde empiri der skulle bearbejdes – et element som opgavebeskrivelsen i og for sig slet ikke ligger op til. Det betød, at en stor del af grupperne oplevede store frustrationer i processen, da de overordnede krav om begrænsning, struktur etc. skyggede for deres visioner og dedikation for at yde et - for dem - tilfredsstillende stykke arbejde.

Dette har samtidig også for os som undervisere, været en af de største udfordringer i forløbet; Vi åbner for frirum og medbestemmelse gennem fremtidsværksted som metode og samtidig begrænser vi frirummet ved at præsentere de studerende for systemkrav i form af modul- og eksamenskrav - de skal bestå modulet.

OPSAMLLENDE EVALUERING

I det følgende foretager vi en mere analytisk funderet evaluering, baseret på vores teoretiske udgangspunkter for deltagelse, medbestemmelse og motivation samt de overordnede spørgsmål vi har styret efter gennem processen:

De studerendes læreprocesser:

- Hvordan kan vi, ved at inddrage elementer fra aktionsforskning – og særligt fremtidsværksted som metode - i undervisningen bidrage til de studerendes engagement og motivation?
- Hvordan kan vi, ved at inddrage elementer fra aktionsforskning – og særligt fremtidsværksted som metode - i undervisningen bidrage til de studerendes deltagelse og medbestemmelse i et demokratisk perspektiv (myndighed?)

Vores læreprocesser som undervisere:

- Hvordan kan vi tilegne os viden om fremtidsværkstedets potentiale i undervisningen – for eksempel i forhold til fremtidsværkstedets overskrifter.
- Hvordan kan elementer fra aktionsforskningen tænkes ind i undervisningens temaer – især inden for Modul A
- Er det muligt, at fremtidsværkstedets frirum og modulplanens krav kan kobles?

Når vi dykker ned i en analyse og evaluering af de studerendes deltagelse, medbestemmelse og motivation i forlængelse af fremtidsværkstedet og i kobling til det øvrige Modul A, er der især sociale og relationelle elementer der her træder frem. I Wengers forståelse refererer deltagelse både til en deltagelsesproces og til relationer med andre, der afspejler denne proces, hvor fokus både er på at skabe sammenhænge og på handling (Wenger, 2004). Det handler således om at være en del af en større sammenhæng og at opleve at være medlem i et socialt fællesskab. Det interessante er her, at dette aspekt ved læring i dette tilfælde både har arbejdet med og mod os.

Der er ingen tvivl om, at det for de studerende har været vigtigt at føle sig som en del af noget fælles. Dette ses både når de studerende overser at vælge projekter med "hjertet" og i stedet vælger projekter ud fra hvem de gerne vil arbejde sammen med og netop have noget fælles med. Her kan dette fællesskabselement således siges at bremse processen en smule. Men på den anden side, så oplever de studerende også, at processen netop åbnede op for flere deltagelsesmuligheder og at de – netop gennem deltagelsen i fællesskabet – kunne genkende noget af sig selv i hinanden, opnå forståelse for hinanden og hinandens oplevelse af mening (Wenger, 2004:70).

Hertil kan derfor tilføjes endnu en gang, at endnu en proces omkring et fremtidsværksted med samme gruppe af studerende der nu kender hinanden, processen og studiet, i dén grad er relevant

at tage op til overvejelse. Dette ville muligvis åbne op for en mere tillidspræget proces der netop kunne åbne op for en bredere form for deltagelse.

Det samme kan siges at være gældende for aspekter ved medbestemmelse hvor de studerende selv oplever, at de har haft en stor grad af medbestemmelse og at dette har styrket deres deltagelse og motivation. Sidstnævnte så vi allerede i denne proces tydelige eksempler hvor, hvor rammerne – og ikke selve motivationen – var det der bremsede processen. Til trods for disse vaskeligheder fortsatte de studerende deres ihærdige arbejde og viser os – som også Vejleskov fremhæver – at motivation netop er vigtig i forhold til at *fortsætte* en aktivitet og yde en særlig indsats for at nå målet (Vejleskov, 2009).

Når vi spørger til, om aktionsforskningen – og her særligt fremtidsværkstedet som metode – kan bidrage til de studerendes deltagelse, medbestemmelse og motivation, er der derfor ingen tvivl om, at det kan det. Men det kræver et vedholdende fokus på "hjertet bag" de projekter der vokser frem samt et vedholdende fokus på koblingen til det konkrete moduls lærings- og kompetencemål. Begge elementer kræver meget af både undervisere og studerende, og denne proces skal afklares og tydeliggøres fra start for at sikre en proces præget af tillid og åbenhed. Hertil kan det godt give mening at "tale processen op" og gøre den til noget særligt. Både fordi det *er* en særlig proces de studerende kan blive en del af, fordi det *kan* give noget særligt til både undervisere og studerende og fordi det særlige narrativ en sådan selvfremstilling kan skabe, selvfølgelig også kan være med til at styrke processen. Som en af os også oplevede på et efterfølgende modul med samme hold: "*Jeg italesatte at jeg som opstart på 'slåskultur'tænkte, at de her på holdet virkede som om de havde det godt med hinanden og at være tætte på hinanden. Og så sagde de: 'Jamen, det er jo fordi vi startede med at lave fremtidsværksted'. Selvfølgelig sagde de det med et smil på læben, men måske gør vores italesættelse af dem og hele det her forløb alligevel noget særligt.*"

KONKLUSION

Aktionsforskning handler bl.a. om myndiggørelse gennem kollektive og subjektive dannelsesprocesser. Vi har i dette udviklingsprojekt arbejdet hen mod at undersøge, om dette aspekt via fremtidsværkstedet som metode, kan overføres til undervisningen på pædagoguddannelsen. Vi arbejder således med at fokusere på, om aktionsforskningen – og særligt fremtidsværkstedets potentiale, kan styrke undervisningen. Dels i forhold til de studerendes læreprocesser, dels i forhold til vores egne læreprocesser, som undervisere.

Inddragelsen af elementer fra aktionsforskningen har påvirket de studerendes læreprocesser. For det første fordi aktionsforskningens greb via fremtidsværkstedet kan hjælpe de studerende til at finde frem til, hvad de brænder for. For det andet fordi aktionsforskningens greb via fremtidsværkstedet befordrer, at de studerende deltager aktivt og dermed opnår større ejerskab for deres uddannelse. Disse to punkter betyder, at uddannelsen bliver mere meningsfuld for de studerende, og at de oplever større motivation.

At skabe sammenhæng mellem modulkrav og fremtidsværkstedets åbenhed, har dog været en udfordring. De studerende oplevede dels at det var meningsfuldt at skabe sammenhæng mellem deres projekter og modulkravene, men nogle gange blev modulkravene oplevet ”som at blive slået tilbage til start”. I forhold til vores læreproces som undervisere, vil vi her derfor også udstikke nogle opmærksomhedspunkter for inddragelsen af elementer fra aktionsforskningen via fremtidsværkstedet i undervisningen på pædagoguddannelsen:

Det er vigtigt, tidligt i forløbet at tydeliggøre modulkrav, så de ikke kommer som en overraskelse for de studerende. De studerende skal opleve at have en vis form for overblik over modulet og konsekvenserne af de valg de træffer. Derudover er det vigtigt at sikre en proces med åbenhed og tillid. Dette gøres blandt andet også ved ”at tale processen op” og at skabe et særligt narrativ omkring forløbet. I det videre arbejde med de projekter der udspringer af fremtidsværkstedet, er det endvidere vigtigt at spørge kontinuerligt ind til ”hjertet bag” et projekt – fx i vejledningssituationer – for netop at fremhæve og vække motivationer til live løbende. Den største udfordring i forsøget på at skabe et frirum, var dog at vi på den ene side åbner op for medbestemmelse og selvbestemmelse og på den anden side begrænser vi frirummet i form af modul- og eksamenskrav.

I forhold til vores læreproces, som undervisere, er det markant, at aktionsforskningen tilbyder os nogle greb, der kan hjælpe både os og de studerende til at finde frem til noget de brænder for og finder vigtigt – og det virker motiverende i undervisningen. Men det er jo ikke noget nyt at vi som undervisere gør os overvejelser over, hvordan vi bedst muligt motiverer studerende. Problemet er dog i den sammenhæng, at de studerende ofte ikke selv ved, hvad de brænder for. Vi har i dette udviklingsprojekt således fremhævet, at det er nødvendigt med nogle metodiske greb der kan hjælpe de studerende med at blive opmærksomme på og finde frem til deres ”professionelle hjerte”. Og aktionsforskningen kan via fremtidsværkstedet tilbyde os et sådant greb.

LITTERATUR

Bladt, Mette (2014): Frirum og værksteder. I: Duus, Gitte, m.fl (red.): Aktionsforskning. En Grundbog. Frederiksberg: Samfundslitteratur

Jungk, Robert og Norbert R. Müllert (1993): Zukunftswerkstätten. Mit Phantasie gegen Routine und Resignation. München: Heyne Sachbuch

Simovska, Venka (2009): *”Participation og læring for sundhedsfremme; et sociokulturelt perspektiv”* I Carlsson, Monica, Simovska, Venka og Jensen, Bjarne Bruun (2009): *”Sundhedspædagogik og sundhedsfremme – teori, forskning og praksis”* – Aarhus Universitetsforlag

Simovska, Venka (2012): *”Deltagelse: Et nøglebegreb, princip og strategi inden for sundhedspædagogik og sundhedsfremme”* I Simovska, Venka og Jensen, Jeanette Magne (2012): *”Sundhedspædagogik i sundhedsfremme”*, Gads Forlag.

Vejleskov; Hans (2009): Motivation, Gyldendals lærerebiblioteker

Wenger, Etienne (2004): *”Praksisfællesskaber. Læring, mening og identitet”*, Hans Reitzels Forlag.

UCC Tænk (2014): Formater. På vej mod et styrket videngrundlag i uddannelserne

Plan for fremtidsværksted med PF15.31

”Mit studieliv og min fremtid som pædagog”

Tidsramme	Konkretisering af opgaverne i FV faser	Ansvar
	Forberedelse	
	Lokale C101 <i>Indkøbe/hente:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Vægviser = malergrundspapir (Rosa) • Malertape (Rosa) • Tusser flere farver (Skab v. Bente) • Evt. farvekridt 	<u>Alle fire</u>
Kl. 8.45-9.00	<i>Forberedelse af rummet:</i> <ul style="list-style-type: none"> • Vægviser hænges op • Der skabes plads til at man kan bevæge sig rundt • Stole sættes op så alle kan se vægavis • Program for dagen hænges op – obs kun i overskrifter 	<u>Alle fire</u>
	Opstart af fremtidsværkstedet	

Kl. 9-9.15	<p>Velkommen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Intro til baggrund for fremtidsværksted (kort, henvisning til Mathildes intro) • Præsentationsrunde af undervisere og roller • Aftaler om rygepauser, kaffe/madpauser 	<u>Ines</u>
Kl.9.15-9.30	<p>En leg: Frugtsalat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alle sidder på stole i en rundkreds. • En delager står i midten og vælger to frugter. • Alle vælger at være en af frugter, dette sige ikke til de andre. • Deltageren i midten sætter gang i kredsen ved at sige en af frugterne eller frugtsalat. • Ved frugtsalat skal alle skifte plads. • Ved en frugts navn skal dem der er denne frugt skifte plads. • Deltageren i midten tager så en plads, og den der ikke får en plads, står nu i midten. • Denne sætter gang i kredsen ved at sige en af frugterne eller frugtsalat. 	Mathilde
<p>KRITIK FASE</p> <p>”Kritik og utilfredshed med pædagogik og undervisning som jeg har mødt i mit liv”</p> <p>Vi er konsekvent negative</p>		

<p>Kl. 9.30- 10.00</p>	<p>Opstart af kritikfasen</p> <p>Deltagerne opfordres til at sætte sig i en halvmåne, så alle kan se hinanden og vægavisen</p> <p>”Kritik og utilfredshed med pædagogik og undervisning som jeg har mødt i mit liv”</p> <ul style="list-style-type: none"> • Forklar, hvad vi mener med ”pædagogik og undervisning” • ”Mødt” - Som I har erfaret – eller som I har stødt på som andre har erfaret, som har gjort stort indtryk) – ikke bare en artikel I har læst, men dybere bekendtskab <p>Regler (skrives på vægavis):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vi er konsekvent negative. • Vi udtrykker vores utilfredshed, ubehag – stort som småt. • Vi formuleres i stikord. • Der er diskussionsforbud. Det er forbudt at komme med indvendinger mod hinandens stikord. Mener nogle noget andet skrives det på. <p>Stikord, Plenum</p> <p>Så går vi i gang....</p> <p>Deltagernes stikord skrives på vægavisen – spredt ud over hele vægavisen</p> <p>Obs på opmuntrende spørgsmål og små provokationer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er der andre ting som I er utilfredse med? • Ellers er I godt tilfredse? 	<p>Ines og Mathilde</p>
----------------------------	---	-------------------------

<p>10-10.20</p> <p>Stemmer + pause</p>	<p>Afrunding – ordning af stikord</p> <p>Plenum + Individuelt</p> <ul style="list-style-type: none"> • "nu er det ved at være sidste runde med stikord". • "Vi skal til at ordne stikordene. Det gør vi ved at hver får 3 stemmer, som I fordeler på de stikord I synes er vigtige, mest presserende. • Vælg dem der ligger dig mest på sindet • "Afstemningen er en måde at finde tyngdepunkter og veje ind i kritikken." • "De stikord der ikke får stemmer, kasseres ikke, de står der stadig." • "Er der noget der mangler – stikord, så skriv det på nu." • "Der må ikke handles med stemmer." <p>Deltagerne går rundt i rummet, tager en tus, ser på stikord og sætter deres 3 stemmer.</p> <p>Værkstedslederne tæller stemmer sammen ud for hver stikord.</p>	
<p>Kl.10.20-10.50</p> <p>Temaer</p>	<p>Sammenfatning af stikord i kritiktemaer</p> <p>Plenum</p> <ul style="list-style-type: none"> • En ny væg tages i brug – der hænges nye vægaviser på. • Alle placerer sig så de kan se begge vægaviser og hinanden. • En værkstedsleder står ved vægavisen med stikord • Den anden værkstedsleder leder sammenfatningen og står ved den nye vægavis • Vi starter med det med stikord der har fået flest stemmer – og går derpå alle de ord der har fået stemmer igennem. • Stikordene ordnes i temaer – det er deltagerne der bestemmer 	

	<p>hvilke stikord der hører sammen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Et stikord kan godt stå flere steder, og have forskellig betydning. • Processen fortsætter til alle de stikord der har fået stemmer er fordelt og ordnet.	
--	---	--

Kl. 10.50-11.30 Kritikgrupper	Kritik billeder, Gruppearbejde <ul style="list-style-type: none"> • Mål: at kritik temaer får et sanseligt og mærkbart udtryk. • Deltagerne opfordres til at skrive sig på et kritiktema som de er mest optaget af. • Grupper dannes på baggrund af dette. • Gruppeopgave: 5-10 min. • Gruppen skal lave en kropslig fremstilling af temaet: • En statue, gerne bevægelig men uden ord. • Statuen præsenteres skiftevis på gulvet. • Efter hver kritikbillede bedes gruppen om at lade billedet stå et øjeblik. • På vægavisen ved siden af kritiktemaer skrives nu i stikordsform de svar der kommer på spørgsmålene: • Hvad ser vi? • Hvordan er det at være i billedet? 	
kl. 11.30-12	FROKOST	
UTOPIFASEN: "Pædagogik, undervisning og studieliv, hvis jeg helt selv skulle bestemme." Vi sætter den eksisterende virkelighed ud af kraft, alt kan lade sig gøre. Hvis jeg nu helt selv kunne bestemme		
	Opstart af UTOPIFASEN	

	<ul style="list-style-type: none"> • Rummet gøres klar til en ny fase: • Vægviser hænges op over kritikstikordene • Og der skrives med store bogstaver: UTOPIFASE 	
KL.12- 12.15	<p>En leg: Husholdningsmaskiner</p> <ul style="list-style-type: none"> • Deltagerne inddeles i grupper af 4-5 personer. • På 5 min. skal de med deres kroppe som materiale– uden ord, fremstille en husholdningsmaskine 	Pernille og Ines eller Mathilde

<p>12.45 til Kl. 13.15 Stemmer + pause</p>	<p>Afrunding – ordning af stikord</p> <p>Plenum + Individuelt</p> <ul style="list-style-type: none"> • "nu er det ved at være sidste runde med stikord". • "Vi skal til at ordne stikordene. Det gør vi ved at hver får 3 stemmer, som I fordeler på de stikord I synes er vigtige, mest presserende. • Vælg dem der ligger dig mest på sinde." • "Afstemningen er en måde at finde tyngdepunkter og veje ind i Utopierne." • "De stikord der ikke får stemmer, kasseres ikke, de står der stadig." • "Er der noget der mangler – stikord, så skriv det på nu." • "Der må ikke handles med stemmer." <p>Deltagerne går rundt i rummet, tager en tus, ser på stikord og sætter deres 3 stemmer.</p> <p>Værkstedslederne tæller stemmer sammen ud for hvert stikord.</p>	
--	---	--

<p>13.15 til 13.45</p>	<p>Sammenfatning af stikord i utopitemaer</p> <p>Plenum</p> <ul style="list-style-type: none"> • En ny væg tages i brug – der hænges nye vægaviser på. • Alle placerer sig så de kan se begge vægaviser og hinanden. • <i>En værkstedsleder</i> står ved vægavisen med stikord • <i>Den anden værkstedsleder</i> leder sammenfatningen og står ved den nye vægavis • Vi starter med det med stikord der har fået flest stemmer – og går derpå alle de ord der har fået stemmer igennem. • Stikordene ordnes i temaer – det er deltagerne der bestemmer hvilke stikord der hører sammen. • Et stikord kan godt stå flere steder, og have forskellig betydning. • Processen fortsætter til alle de stikord der har fået stemmer er fordelt og ordnet. 	
----------------------------	---	--

<p>Næste dag, fredag</p> <p>9-9.45</p> <p>Utopigrupper</p>	<p>Fredag: start med leg: grib en fantasigenstand</p> <p>Utopigrupper</p> <p>Gruppearbejde</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rummet brydes op – deltagerne går rundt og ser på temaerne. • De skal finde ud af det tema de vil arbejde med. • De opfordres til at vælge det de brænder for. • Deltagerne skriver deres navne på vægavisen v. temaet. • I forbindelse med gruppe arbejdet mindes om UTOPIEN • Alt kan lade sig gøre • Virkeligheden er sat ud af kraft • I må gerne tager afsæt i en konkret ting– rum, aktiviteter m.m. og arbejde med ønsker ift. til det. • Grupper får fred til arbejdet – værkstedlederne går en runde til grupper undervejs i arbejdet. 	
--	---	--

9.45-10.15	<p>Fremvisning af utopierne</p> <p>Plenum</p> <p>Grupper fremviser deres UTOPI</p> <p><i>Væggaviserne fra UTOPIfasen dækkes til med fremvisningerne</i></p> <p>Der er ikke ejendomsret over UTOPIERNE.</p> <p>Udvekslingen af ønsker og ideer under fremvisning er iværksat med henblik på koooperation.</p>	
------------	--	--

VIRKELIGHEDSGØRELSESFASEN

Vi holder fast ved vores ønsker: hvordan kan vi gå i gang med at gøre dem til virkelighed

	<p>Opstart af VIRKELIGHEDSGØRELSESFASEN</p> <ul style="list-style-type: none"> • " I virkelighedsgørelsesfasen, konfronterer og irriterer vi de utopiske udkast med den eksisterende virkelighed." • "Vi skal holde fast ved vores ønsker – og finde veje til at gøre Utopierne til virkelighed." • "Fasen retter sig mod udformning af konkrete handlemuligheder, der kan sættes i værks umiddelbart efter FV eller i nærmeste fremtid."	
10.15- 10.45 Utopikritik	<p>Djævlens advokat – en legende kritik af det vi holder af</p> <p>Plenum</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rene vægaviser sættes op ved siden af hver utopi udkast. • Man stiller alle mulige tænkelige kritiske spørgsmål til utopien. • OBS på at relaterer sig til en ting man nærer kærlighed til. • Iværksættes med henblik på en forbedring og uddybning af utopien. • I plenum gennemgår man hvert udkast • – varighed per udkast ca. 5-10 min. <p>Ud fra spørgsmål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kan I ser jer selv i den her utopi? • Er der noget I savner? • Hvad kunne forbedres – kunne udbygges?	

	<ul style="list-style-type: none"> • Kan utopierne låne ideer fra hinanden? <p><i>Stikord skrives ned på vægavisen</i></p>	
<p>Kl. 10.45- 11.15</p> <p>Grupper</p>	<p>Vi slikker sår og bygger op</p> <p>Gruppearbejde</p> <p>Grupperne ser på utopien igen og konfronterer den med kritikpunkterne, ideforslag m.m.</p> <p>Gruppen kan tage det de vil med.</p> <p>Inden gruppen går hver for sig, åbner den mulighed for at deltagerne kan skifte gruppe.</p>	

<p>Kl. 11.15-11.45</p>	<p>Fremlæggelse af forbedrede utopier</p> <p>Plenum</p> <p>Grupperne præsenteres deres Utopi med forbedringer</p>	
<p>Kl. 11.45.-12.15</p>	<p>FROKOST</p>	
<p>12.15-12.30</p>	<p>En leg: Hvem er født tættest på dette sted?</p>	
<p>Kl. 12.30-13.00</p>	<p>Hvor kan vi begynde – handleplaner, Gruppearbejde</p> <p>Første skridt i retning af virkeliggørelse af utopierne.</p> <p>"Fokus udformning af konkrete handlemuligheder, der kan sættes i værks umiddelbart efter FV eller i nærmeste fremtid."</p> <p>Spørgsmål til gruppen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvis vi skulle gøre dele til virkelighed af denne utopi, hvad skal der så til? • Hvad kan vi gøre nu – på længere sigt? <p>Grupperne laver handleplaner</p>	

13.00- 13.30	Fremlæggelse af handlemuligheder Plenum <ul style="list-style-type: none"> • Grupperne præsenterer de forskellige handlingsmuligheder. • En væg avis hænges op – hvorpå supplerende stikord skrives. • Vi vender blikket på kritiktemaer - der er synlige og spørger: Er der noget, der var rigtigt i kritikken som vi ikke har fået med? • Vi vender blikket på utopitemaer - der er synlige og spørger: Er der noget, der var rigtigt i utopien som vi ikke har fået med?	

<p>13.30- 13.50</p>	<p>De første skridt: hvem gør hvad fordi de ikke kan lade være?</p> <p>Plenum</p> <ul style="list-style-type: none"> • Værkstedlederen opsummerer kort de forskellige handlingsmuligheder. • <i>Hjælperen ruller papir -gulvaviser ud på gulvet og skriver i midten:</i> • Hvem gør hvad fordi de ikke kan lade være? • Eller praktiske konsekvenser af fremtidsværkstedet. • Deltagerne opfordres til at skrive sig på gulvavisen. Ift. hvad de hver især kunne tænke sig at gå i gang. • "lav det I ikke kan lade være med at gå i gang med" • Obs på at det er planer hver især kan overskue tids- og ressourcemæssigt. • Tusser lægges frem og deltager går rundt – og skriver det de vil gå i gang med. <p>Gennemgang af hvem gør hvad</p> <p>I fællesskab gås rundt om gulvavisen og de forskellige planer koordineres til konkrete aftaler</p> <p>.</p>	
-------------------------	---	--

13.50- 14.00	Værkstedet lukkes Evaluering: kan vi evt. gøre det næste gang vi ses?	

BILAG 2

MODULBESKRIVELSE OG UNDERVISNINGSPLAN PF15-31 MODUL A Vær opmærksom på, at ændringer i undervisningsplanen kan forekomme ☺	
1. Hold	F14 – forår 2015
2. Modul	Modul A – Omsorg, læring og udvikling
3. Underviser(e)	Mathilde Sederberg (mase@ucc.dk), Ines Geishauser (inge@ucc.dk), Rosa Bloch (robl@ucc.dk) og Pernille Juhler Hansen (pejh@ucc.dk)
4. kompetencemål	Den studerende kan med udgangspunkt i viden om børn, unge og voksnes forudsætninger og perspektiver etablere, vurdere og evaluere pædagogiske miljøer og aktiviteter, der understøtter børn, unge og voksnes udvikling, samt i relation til dette redegøre for faglige vurderinger og valg.
5. Læringsmål	<p>Efter modulet kan den studerende:</p> <p>Reflektere over udvalgte teorier og viden om børn, unge og voksnes forudsætninger og udvikling i pædagogiske miljøer (socialt, emotionelt, sprogligt, kommunikativt, kognitivt, fysisk, motorisk og sansemæssigt).</p> <p>Udføre enkle analyser og på baggrund af disse vurdere pædagogisk praksis med fokus på relationer, inkluderende fællesskaber og socialiseringsprocesser.</p> <p>Demonstrere kendskab til professionel omsorgsudøvelse, herunder at reflektere over personlige, kommunikative og relationelle forudsætninger for professionelt arbejde i og med relationer).</p> <p>Formulere og forholde sig til mål, midler og metoder, der understøtter det enkelte menneskes trivsel, udvikling og læring.</p>
6. Modulopgaven	I løbet af modulet udarbejder de studerende i grupper et analysedokument. Dokumentet skal indeholde en analyse af en problemstilling med udgangspunkt i en praksisfortælling eller case relateret til modulets læringsmål. Analysen skal have et omfang på 1000 - 1500 ord og præsenteres for medstuderende.
7. Grundbøger	<ul style="list-style-type: none"> - Gregersen m. fl: "Pædagogik og pædagoger", Dafolo 2011 - Ritchie, Tom (red.): "Metoder i pædagogers praksis", Billesøe & Baltzer, 2013 - Peitersen, B. & H. Rønholt "Idrætsundervisning", Institut for Idræt, Museum Tusulanum, 2008 - Mark, Kirsten (red.)(2013): Pædagogers arbejde med sprog og billeder. København: Akademisk Forlag

8. Undervisning	Se nedenstående undervisningsplan
2. februar 2014	<p>Intro ved Mathilde (MASE) og Ines (INGE) kl. 11.00-15.30</p> <p>Velkomst til et meget særligt hold ☺</p> <p>Vel mødt!</p> <p>Velkomstoplæg (11.00-11.45)</p> <p>Lege undervejs</p> <p>Rækkerne (udenfor?)</p> <p>Steder hvor de bor nord/syd</p> <p>Steder, hvor de kommer fra nord/syd</p> <p>Højde uden at tale sammen</p> <p>Mors navn alfabetisk</p> <p>Frokost (11.45-12.30)</p> <p>Præsentation (12.30-13.30)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Studiegrupper • Præsentation i plenum – man præsenterer en anden, siger én ting som starter med samme bogstav som fornavnet. Fx Mathilde Marathonløber • Navneleg i rundkreds <p>Pause</p> <p>Skattejagt i studiezone (13.45-14.15)</p> <p>Leg: Kispus (udenfor?) (14.15-14.30)</p> <p>Brev til mig selv (uploades i portfolioen) (14.40-15.00)</p> <p>O-løb (15.00-15.30)</p> <p>Farvel og tak for i dag (15.30)</p>
3. februar 2015	<p>Intro ved Ines (INGE) kl. 11.15-14.00</p> <p>Introduktion til læseteknikker</p>

	<p>Forberedelse af besøg fra praksis</p> <p><u>Undervisningens mål og indhold</u></p> <p>Undervisningen introducerer til grundlæggende læseteknikker. I får mulighed for at afprøve nogle af dem ved hjælp af øvelser. Teksterne vi læser vil blive delt ud på dagen.</p> <p>Derefter opsamling, også med henblik på at formulere spørgsmål til de efterfølgende besøg fra praksis.</p> <p>Overvej inden undervisningen, hvilke(n) læseteknik(ker) der passer bedst til jer.</p> <p><u>Undervisningens organisering</u></p> <p>Oplæg, øvelser, gruppearbejde</p> <p><u>Portfolio</u></p> <p>Spørgsmålene til besøg fra praksis uploades i portfolioen.</p> <p><u>Supplerende litteratur</u> (I behøver <i>ikke</i> at læse teksten inden undervisningen)</p> <p>Faglig læsning skaber viden. I: Jensen, Noona Elisabeth (2010): Metodebogen. Pædagogstuderende mellem profession og akademisering. København: Hans Reitzels Forlag</p>
4. februar 2015	<p>Intro ved Mathilde (MASE) kl. 11.15-14 (herefter søsterårgang)</p> <p>Kort intro til et særligt forløb og fremtidsværksted</p> <p><u>Undervisningens mål og indhold</u></p> <p>Målet med dagen er at introducere jer til et særligt forløb på modul A – hvor fokus vil være på jeres deltagelse og motivation for egne læreprocesser.</p> <p>Torsdag og fredag skal I gennemføre et fremtidsværksted – så der vil være introduktion til denne metode.</p> <p>(illustreres gennem vores eget forløb med fremtidsværksted, hjertet, vægaviser, billeder etc.)</p>

	<p><u>Undervisningens organisering</u></p> <p>Oplæg og diskussion</p> <p><u>Supplerende litteratur</u></p> <p>Bladt, Mette (2014): <i>"Frirum og værksteder"</i> I Duus, Gitte m.fl. (red.): <i>"Aktionsforskning. En grundbog"</i>, Samfundslitteratur (s. 151-157).</p>
5. februar 2015	<p>Fremtidsværksted med alle undervisere (Mathilde, Ines, Rosa og Pernille) kl 9.00-14.00</p> <p>Bladt, Mette (2014): <i>"Frirum og værksteder"</i> (s. 151-157).</p>
6. februar 2015	<p>Fremtidsværksted med alle undervisere (Mathilde, Ines, Rosa og Pernille) kl 9.00-14.00</p>
9. februar 2015	<p>Mathilde Sederberg – MASE</p> <p>12.10-15.30</p> <p>"Sundhedsforståelser"</p> <p><u>Obligatorisk litteratur:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Rønholt, Helle & Peitersen, Birger (2008): <i>"Idrætsundervisning – en grundbog i idrætsdidaktik"</i>, Museum Tusulanums Forlag (grundbog), kap. 13 s. 199-211 om "Sundhed" - Jacobsen, Caroline (2005): "Sundhed i pædagogisk praksis", Systime Academics (s. 28-30, 36-41, 49-64) <p><u>Anbefalet litteratur:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vogensen, Niels (2009): <i>"Sundhed – det gode liv på krykker"</i>. I: Idræt B – idrætsteori s. 133-174. Red: Franch, Jesper m.fl. Forlaget Systime - Find følgende publikation på nettet fra Sundhedsstyrelsen og læs s. 11-12 om "Sundhedsbegreber" + s. 40-49 om "kost og fysisk aktivitet" + s. 33-37 om "Trivsel" I: "Børns og unges sundhed – forebyggelse og sundhedsfremme i kommunen" Gabrielsen, Tone S og Mach-Zagal, Ruth (2002): <i>"Sundhedspædagogik for praktikere"</i>, Munksgaard. <p><u>Undervisningens mål og indhold:</u></p> <p>Tema: "Sundhedsforståelser"</p>

	<p>Centrale spørgsmål, som der er væsentlige at overveje: Hvad er sundhed og hvad er sundt? Hvem bestemmer hvad der er sundt for dig? Hvordan kan man lave sundhedsfremmende arbejde?</p> <p>Målet er at I får et begyndende kendskab til sundhedsbegrebets bredde samt betydning af sundhedsforståelsen i forhold til pædagogisk praksis.</p> <p>Undervisningen vil indeholde præsentation og diskussion af forskellige sundhedsdefinitioner. Sundhed handler ikke kun om fravær af sygdom, men i ligeså høj grad om trivsel og livskvalitet i relation til både livsstil og levevilkår. Det brede og positive sundhedsbegreb er således i centrum, men udsættes også for diskussion</p> <p>Praksis, hvor der vil være praktiske aktiviteter til forskellige målgrupper i relation til det overordnede tema "Sundhedsforståelser"</p> <p>Denne undervisningsgang er koblet til læringsmålet:</p> <p><i>"Formulere og forholde sig til mål, midler og metoder, der understøtter det enkelte menneskes trivsel, udvikling og læring."</i> (Fokus er på at forstå og diskutere betydningen af forskellige sundhedsforståelser koblet til mål,. Middel og metode)</p> <p><u>Undervisningens organisering:</u></p> <p>Oplæg og gruppearbejde, opfølgning på fremtidsværksted</p> <p><u>Opgaver – portfolio:</u></p> <p>Arbejde videre med jeres projekter</p> <p><i>Dokumenteres i portofolien</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Overskriften i jeres utopi og projekt? 2) Hvad er hjertet bag? 3) Hvad er der sket siden sidst? 4) Hvad lykkedes? 5) Hvad er svært? 6) Hvad er der brug for hjælp og/eller vejledning til? Hvem/hvad kan bidrage? 7) Hvad skal der ske nu? 8) Hvem gør hvad forud for næste møde? 9) Eventuelt?
11. februar 2015	<p>Pernille Juhler Hansen (PEJH) Kl. 9-11</p> <p>Alle undervisere fire fra kl. 11.00-12.10</p>

Pædagogiske teorier (kl. 9-11)

Undervisningens mål og indhold

Målet med undervisningen er

- at give de studerende et begyndende overblik over forskellige retninger indenfor pædagogisk teori og praksis
- at de studerende forsøger at koble deres projekt til de forskellige teoretiske retninger indenfor pædagogisk tænkning

Undervisningens organisering

Oplæg og gruppearbejde

Portfolio

Efter undervisningen lægges en kort tekst med de vigtigste begreber fra en udvalgt pædagogisk teoretiker, som kobles til det aktuelle projekt

Obligatorisk litteratur

Rantorp, Jette (juni, 2009):

16 tanker om barndom – fra Rousseau til Broström

I FOA – Fag og arbejde

Kap. 2; Pædagogik som teori, kunst, kald, håndværk, profession eller videnskab af Martha Mottelson I Klassiske og moderne pædagogiske teorier; Af Peter Østergaard Andersen, Thomas Ellegaard og Lars Jakob Muschinsky (red.) Hans Reitzels Forlag 2007

Opfølgingsmøde (kl. 11-12.10)

Undervisningens mål og indhold

Der samles op på de forskellige projekter

Undervisningens organisering

I plenum samles op på alle projekter

Der spørges bl.a. indtil:

- Hjertet bag
- Hvad der er sket indtil nu
- Hvad der skal ske fremadrettet

v/ os alle 4

	<p>Gruppeproces og samarbejde:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvad er din/gruppens forventninger til arbejdsindsatsen? • Hvilken form skal jeres samarbejde have? • Hvordan vil I drage nytte af hinandens perspektiver? • Hvordan skal samarbejdet fungere? • Hvornår og hvor tit skal I mødes? • Hvordan fejrer I jeres succeser?
17. februar 2015	<p>Ines (INGE) kl. 9.00-12.10</p> <p>Introduktion til fagområdet sprog og kommunikation</p> <p><u>Undervisningens mål og indhold</u></p> <p>Det er undervisningens mål, at introducere til grundlæggende emner og problemstillinger inden for fagområdet sprog og kommunikation i forhold til modulets temaer omsorg, udvikling og læring.</p> <p><u>Undervisningens organisering</u></p> <p>Oplæg, arbejde i grupper og i plenum</p> <p><u>Portfolio</u></p> <p>Overvej inden undervisningen (fx med udgangspunkt i dagens tekst, studieordningen, grundbogens indholdsfortegnelse og egne erfaringer), hvilke aspekter af fagområdet I forventer/håber vil indgå i undervisningen.</p> <p>Upload jeres personlige forventninger til undervisningen i portfolioen.</p> <p><u>Obligatorisk litteratur</u></p> <p>Sprog i brug, sproglig udvikling og sprogets mange funktioner. I Høyer, Bodil og Bjørn Hamre (red.) (2013): Pædagoguddannelsen på tværs. Frederiksberg: Frydenlund</p> <p><u>Supplerende litteratur</u></p> <p>Mark, Kirsten (red.) (2013): Pædagogers arbejde med sprog og billeder. København, Akademisk Forlag</p>
18. februar 2015	<p>Pernille Juhler Hansen (PEJH) kl. 9-12.10</p>

	<p><u>Undervisningens mål og indhold</u></p> <p>Målet med undervisningen er</p> <ul style="list-style-type: none"> • at introducere til teorierne bag pædagogiske praksisfortællinger og cases • at de studerende arbejder med praksisfortællinger/cases der knytter sig til deres projekt og modulopgaven • at introducere til analyse af praksisfortællinger <p><u>Undervisningens organisering</u></p> <p>Oplæg, arbejde i projektgrupper og diskussioner i plenum</p> <p><u>Portfolio</u></p> <p>Et udkast til en case/praksisfortælling lægges i portfolio</p> <p><u>Obligatorisk litteratur</u></p> <p><i>Pædagogiske praksisfortællinger</i> af Susanne Idun Mørch (RED) Forfatterne og forlaget Academica, 2008, 1. Udgave, 2. Oplag</p> <p><i>Praksisfortællinger</i> af Tom Ritchie i "Metoder i pædagogers praksis" af Tom Ritchie (RED) Forlaget Billesø & Baltzer, 2013, 1. Udgave, 1. oplag</p>
19. februar 2015	<p>Rosa Bloch - ROBL</p> <p>"Relationer, anerkendelse og socialisering"</p> <p><u>Obligatorisk litteratur:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Gregersen, Thomas: "At være eller blive? Se det er spørgsmålet" i "Pædagogik og Pædagoger" (Grundbog) af Mikkelsen og Holm-Larsen, Dafolo, 2013 - Krogh, Suzanne og Smidt, Søren: "Anerkendelse og pædagogisk praksis" i "Pædagogik og Pædagoger" (grundbog) af Mikkelsen og Holm-Larsen, Dafolo, 2013 - Dencik, Lars "Socialisation", psykologibasen.dk 2006 (UPLOAD) <p><u>Undervisningens mål og indhold:</u></p> <p>Undervisningen introducerer til elementære forståelser og begreber indenfor det pædagogiske arbejde og kobler sig på følgende læringsmål:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reflektere over udvalgte teorier og viden om børn, unge og voksnes forudsætninger og udvikling i pædagogiske miljøer (socialt, emotionelt, sprogligt, kommunikativt, kognitivt, fysisk, motorisk og sansemæssigt). - Udføre enkle analyser og på baggrund af disse vurdere pædagogisk praksis med fokus på relationer, inkluderende

	<p>fællesskaber og socialiseringsprocesser.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Demonstrere kendskab til professionel omsorgsudøvelse, herunder at reflektere over personlige, kommunikative og relationelle forudsætninger for professionelt arbejde i og med relationer). <p><u>Undervisningens organisering:</u></p> <p>Oplæg, øvelser og debat.</p> <p><u>Opgaver – portfolio:</u></p> <p>Arbejde med videre med jeres projekter samt eventuelt andre stillede opgaver via undervisningen.</p> <p><i>Dokumenteres i portofolien</i></p>
20. februar 2015	<p>Ines (INGE)</p> <p>”Kommunikation som fagligt perspektiv for pædagogers arbejde med omsorg, læring og udvikling”</p> <p><u>Undervisningens mål og indhold</u></p> <p>Det er undervisningens mål at belyse kommunikative forudsætninger og perspektiver for pædagogisk arbejde. Der vil blive arbejdet med en teoretisk tilgang til begrebet kommunikation, nogle få kommunikationsmodeller samt med praktiske øvelser.</p> <p><u>Undervisningens organisering</u></p> <p>Oplæg, øvelser, drøftelser i grupper og i plenum</p> <p><u>Portfolio</u></p> <p>De vigtigste pointer fra dagens tekst, oplæg, øvelser og diskussion og uploades i portfolioen.</p> <p><u>Obligatorisk litteratur</u></p> <p>Finn Steenfatt Thomsen: Mening skaber vi sammen. I: Mark, Kirsten (red.) (2013): Pædagogers arbejde med sprog og billeder. København, Akademisk Forlag</p> <p><u>Supplerende litteratur</u></p> <p>Et kommunikationsperspektiv. Kap. 5 i: Hermansen, Mads et al. (2013): Kommunikation og samarbejde i professionelle relationer. København: Akademisk Forlag</p>

23. februar 2015

Mathilde Sederberg - MASE + Ines Geishauser - INGE

+ biblioteksintro efterfølgende

”Sproglig og sansemotorisk udvikling”

Obligatorisk litteratur:

Sansemotorik:

- Andersen, Katrine & Brøndsted, Balder (2009): *”Leg så hjernerne banker – legebog for børnehavebørn”*, s. 134-145, Forlaget Dafolo.

Sprog:

- Sprogtilegnelse i teori og praksis. Hvordan lærer børn sprog? (Servicestyrelsen u.å.)(PDF). Læs kap. 2 og 3. (S.9-22)

Anbefalet litteratur:

Sansemotorik:

- Rønholt, Helle & Peitersen, Birger (2008): *”Idrætsundervisning – en grundbog i idrætsdidaktik”*, Museum Tusulanums Forlag (grundbog), kap. 11 s. 172-185 om ”Kropserfaring”
- Eriksen, Hanne & Christensen, Lene (2012): *”Motorisk kreativitet og medbestemmelse”* i ’Motorik og bevægelse i børns liv’, (Red)Jens-Ole Jensen, s. 137-148, Forlaget Via Systime.
- Ahlmann, Lise (2006): kap. 5 ”Sansning og perception” i bogen *”Bevægelse og udvikling”*, Christian Ejler’s Forlag, s. 68-92 + *”Bevægelsesleg som pædagogisk metode”*s. 180-194
- Ayres, Jean A (2007): *”Sanseintegration hos børn”*, kap. 1 ”Hvad er sanseintegration?” og kap. 2 ”Sanseintegration udvikles”, Hans Reitzels Forlag 2. udgave
- Gjesing, Gudrun (2004): *”Kroppens muligheder og kropumulige unger”*, Kroghs Forlag
- Bentsen Servais, Birte: *”Børnemotorik udvikling og sammenhæng”* Gyldendal Uddannelse 2001(Side 40-91)
- Moser, Thomas (2006): *Kroppens og bevægelsens betydning for børn i daginstitutioner*, In: Sølvguiden

Sprog:

- Pia Thomsen: Børns sprogtilegnelse. I: Salling, Lotte (red.)(2009):I begyndelsen er sproget - antologi om børns sprogudvikling. Frederikshavn: Dafolo
- Brostrøm, Stig: Børns sproglige læring via leg. Nordisk tidsskrift for specialpædagogikk , 2002, Nr 02-03
- Eva Riis: Sproget i kroppen. I: Jørgensen, Hanne Hede (red.)(2010): Sprog som værktøj og legetøj. Århus: Academica
- Relationer og dialog som sprogudviklingens lokomotiv. I: Jørgensen, Hanne Hede (red.)(2010): Sprog som værktøj og legetøj. Århus: Academica

Følgende videoer – kan lånes på Pæd. Nords bibliotek.

Rum for leg i vuggestuen:

Om hvordan indretning og især pædagogiske værdier har stor betydning for børn motoriske udfoldelsesmuligheder og udvikling

Se hva' jeg ka' - og jeg tør mer':

Om vigtigheden af musisk udfoldelse og bevægelsesleg, med inspiration til alle, der arbejder og lever med små børn.

Undervisningens mål og indhold:

Målet med denne gang er at få et introducerende kendskab til børns sproglige og sansemotoriske udvikling, koblet til sundhed og bevægelse.

Der vil dels være oplæg om sproglig og motorisk udvikling og dels praksis med fokus på sansernes betydning og stimulering.

Tema: "Sproglig og sansemotorisk udvikling"

Fokus på sanseintegration da perception og sansning er af afgørende betydning for det enkelte individs (bevægelses)udvikling samt kropserfaring.

I undervisningen vil I blive præsenteret for de grundlæggende sanser samt få eksempler på aktiviteter hvor de forskellige sanser stimuleres.

Som pædagoger vil I opleve et stort behov for dels at kende de enkelte sanser samt kunne anvende denne forståelse når I laver bevægelsesaktiviteter med børn og brugere

Tema: "Sproglig udvikling"

Hvad er forudsætningerne for at børn kan lære sprog? Og hvilken betydning har de sproglige kompetencer for barnets dannelse af personlighed og selvfølelse?

Vi ser på børns sproglige udvikling inden for følgende områder:

Ordforråd, fortælling, kommunikative kompetencer og grammatik.

Desuden handler undervisningen om metoder, som pædagoger kan bruge for at støtte børn i deres sproglige udvikling.

Denne undervisningsgang er koblet til læringsmålet: *"Reflektere over udvalgte teorier og viden om børn, unge og voksnes forudsætninger og udvikling i pædagogiske miljøer (socialt, emotionelt, sprogligt,*

	<p><i>kommunikativt, kognitivt, fysisk, motorisk og sansemæssigt)."</i></p> <p><u>Undervisningens organisering:</u></p> <p>Undervisning i bevægelsessalen – både oplæg og aktiviteter – så hav tøj med I kan bevæge jer i.</p> <p>+ Optakt til selvstudie på arbejde selv dagene</p> <p><u>Opgaver – portfolio:</u></p> <p>Arbejde med jeres projekter</p> <p><i>Dokumenteres i portofolien</i></p>
26. februar 2015	<p>Undervisning ved Ines (INGE) kl. 9-12.20</p> <p>Fortælling som pædagogisk redskab</p> <p><u>Undervisningens mål og indhold</u></p> <p>Det er undervisningens mål at præsentere teorier og viden om børns fortælleudvikling samt formidle viden om og metoder til brug af fortællingen og børnelitteratur i pædagogisk praksis.</p> <p>Desuden vil vi i undervisningen samle op på jeres selvstudie.</p> <p><u>Undervisningens organisering</u></p> <p>Oplæg, øvelser, biblioteksbesøg, drøftelser i grupper og i plenum</p> <p><u>Portfolio</u></p> <p>De vigtigste pointer fra dagens tekst, oplæg, øvelser og diskussion og uploades i portfolioen.</p> <p><u>Obligatorisk litteratur</u></p> <p>Bennyé D. Austing: Fortælling hjælper børn på plads i verden. I: Mark, Kirsten (red.) (2013): Pædagogers arbejde med sprog og billeder. København, Akademisk Forlag</p> <p><u>Supplerende litteratur</u></p> <p>Marie Ludvigsen: Børns fortælleudvikling. I: Jørgensen, Hanne Hede (red.)(2007): Sprog som værktøj og legetøj. Århus: Academica</p> <p>Caroline Sehested: <i>Om bogmærker og anden nyttig viden for pædagoger om børn og bøger</i>. I: Sørensen, Martin (2012): Sproget i spil og leg. København, Akademisk Forlag (PDF)</p> <p>Sehested, Caroline (2009): <i>Pædagogens grundbog om børnelitteratur</i>.</p>

	København: Høst og søn
2. marts 2015	<p>Rosa Bloch - ROBL</p> <p>"Læring"</p> <p><u>Obligatorisk litteratur:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Illeris, Knud <i>"Læringsteoriens elementer – hvordan hænger det hele sammen?"</i>, i <i>"Læringsteorier – 6 aktuelle forståelser"</i> af Illeris, Knud (red), Roskilde Universitetsforlag, Learning Lab Denmark (UPLOAD) - Skodvin, Arne <i>"Liv Semenovitj Vygotskij: Udvikling i kulturhistorisk perspektiv"</i>, i <i>"Opvækst og psykisk udvikling – grundbog i udviklingspsykologiske teorier og perspektiver"</i> af Guldbrandsen, Liv Mette (red.), Akademisk Forlag, 2012 (UPLOAD) <p><u>Anbefalet litteratur:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Palludan, Charlotte: <i>"At være eller blive et kompetent barn – om sociale distinktionsprocesser i børnehaven"</i>, i <i>"Læreplaner i børnehaven – baggrund og perspektiver"</i> af Ellegaard, Thomas (red.), Roskilde Universitetsforlag, 2004 (UPLOAD) <p><u>Undervisnings mål og indhold:</u></p> <p>Undervisnings mål er, at I stifter bekendtskab med udvalgte forståelse af læring og læringsprocesser og kobler sig på nedenstående læringsmål:</p> <p>Efter modulet kan den studerende:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Reflektere over udvalgte teorier og viden om børn, unge og voksnes forudsætninger og udvikling i pædagogiske miljøer (socialt, emotionelt, sprogligt, kommunikativt, kognitivt, fysisk, motorisk og sansemæssigt). - Formulere og forholde sig til mål, midler og metoder, der understøtter det enkelte menneskes trivsel, udvikling og læring. <p><u>Undervisnings organisering:</u></p> <p>Oplæg, film, øvelser og debat.</p> <p><u>Opgaver – portfolio:</u></p> <p>Arbejde med videre med jeres projekter samt eventuelt andre stillede opgaver via undervisningen.</p> <p><i>Dokumenteres i portofolien</i></p>

5. marts 2015

Rosa Bloch - ROBL

"Stigmatisering, kategorisering, udviklingsmuligheder"

Obligatorisk litteratur:

- Goffmann, Erving: "*Stigma – om afvigerens sociale identitet*" (UPLOAD)
- McDermott, R.P "*Hvordan indlæringsvanskeligheder tilegner sig børn*" i "Skolelivets socialpsykologi" af Højholt, Charlotte (red.), Unge Pædagoger, 1996 (UPLOAD)
- Ejrnæs, Morten "*Hvad du troede du vidste om social arv*", Asterisk 10-2003, DPU (UPLOAD)

Undervisningens mål og indhold:

Undervisningen sigter mod øget refleksion og kritisk forholden sig til menneskets udviklingsmuligheder, diskurser og samfundsmæssige strukturers betydning. Dette læner sig op af følgende læringsmål:

Efter modulet kan den studerende:

- Reflektere over udvalgte teorier og viden om børn, unge og voksnes forudsætninger og udvikling i pædagogiske miljøer (socialt, emotionelt, sprogligt, kommunikativt, kognitivt, fysisk, motorisk og sansemæssigt).
- Udføre enkle analyser og på baggrund af disse vurdere pædagogisk praksis med fokus på relationer, inkluderende fællesskaber og socialiseringsprocesser.
- Demonstrere kendskab til professionel omsorgsudøvelse, herunder at reflektere over personlige, kommunikative og relationelle forudsætninger for professionelt arbejde i og med relationer)
- Formulere og forholde sig til mål, midler og metoder, der understøtter det enkelte menneskes trivsel, udvikling og læring.

Undervisningens organisering:

Øvelser, oplæg og debat i sammenhæng med tidligere undervisningsgang omkring læring.

Opgaver – portfolio:

Arbejde med videre med jeres projekter samt eventuelt andre stillede opgaver via undervisningen.

Dokumenteres i portofolien

9. marts 2015

Undervisning ved Ines (INGE) kl. kl. 12.10-15.30

Sprog og kommunikation i forhold til omsorg, læring og udvikling

Undervisningens mål og indhold

Det er undervisningens mål at repetere teorier og viden om sprog og kommunikation, som er relevant for pædagogisk praksis i forhold til omsorg, læring og udvikling. Desuden er målet med undervisningen at de studerende øver sig i at analysere en case ved hjælp af de faglige perspektiver. Derudover gør de studerende sig erfaring med faglig formidling.

Forberedelse af undervisningen

Forbered (i grupper) et kort oplæg på maks. 5 minutter, hvor I formidler et fagligt perspektiv, som I har valgt. I kan frit vælge mellem formidlingsformerne, fx et skuespil, en video, et "klassisk" foredrag etc. Find informationer omkring formidlingsformer under "supplerende litteratur".

Undervisningens organisering

Små oplæg (studerende), analyseøvelser, drøftelser i grupper og i plenum

Portfolio

Materiale omkring jeres oplæg uploades i portfolioen.

Obligatorisk litteratur

Genlæs de tekster I har brug for når I forbereder oplægget.

Supplerende litteratur

At formidle pædagogisk faglighed. Kap. 8 i: Jensen, Noona Elisabeth (2010): Metodebogen. Pædagogstuderende mellem profession og akademisering. København: Hans Reitzels Forlag

<p>10. marts 2015</p>	<p>Rosa Bloch - ROBL</p> <p>"Metoder i pædagogisk praksis"</p> <p><u>Obligatorisk litteratur:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ritchie, Tom <i>"Konflikthåndtering i børnehøjde – en anerkendende tilgang"</i>, i "Metoder i pædagogers praksis" (Grundbog) - Ritchie, Tom <i>"Praksisfortællinger – en metode til udvikling af pædagogisk praksis"</i> i "Metoder i pædagogers praksis" (grundbog) - Ellegaard, Hanne <i>"Kognitive metoder i det pædagogiske arbejde"</i>, i "Metoder i pædagogers praksis" (Grundbog) - Hostrup, Mathilde Nyvang (m.fl) <i>"LP-modellen – analyse af læringsmiljø og pædagogisk praksis"</i> i "Metoder i pædagogers praksis" (Grundbog) <p><u>Undervisningens mål og indhold:</u></p> <p>Undervisningen læner sig op ad læringsmålet der lyder: At den studerende kan "Formulere og forholde sig til mål, midler og metoder, der understøtter det enkelte menneskes trivsel, udvikling og læring". Vi vil derfor arbejde med grundlæggende metoder (introduktioner) i det pædagogiske arbejde i forhold til både samspilsudvikling, dokumentation, intervention og samarbejde.</p> <p><u>Undervisningens organisering:</u></p> <p>Masse af øvelser – og derudover også oplæg og debat. Jeg forventer ikke at i læser alle teksterne, men læs 2 af dem og skim resten. Så vil vi arbejde med dem i undervisningen.</p> <p><u>Opgaver – portfolio:</u></p> <p>Arbejde med videre med jeres projekter samt eventuelt andre stillede opgaver via undervisningen.</p> <p><i>Dokumenteres i portofolien</i></p>
<p>12. marts 2015</p>	<p>Mathilde Sederberg – MASE</p> <p>"Sociale fællesskaber og læring gennem bevægelse i naturen – uderummet som lærings- og udviklingspotentiale"</p> <p><u>Obligatorisk litteratur:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Rønholt, Helle & Peitersen, Birger (2008): <i>"Idrætsundervisning – en grundbog i idrætsdidaktik"</i>, Museum Tusulanums Forlag (grundbog), s. 282 -297 om "Friluftslivets mangfoldighed og institutionalisering" - Rønholt, Helle & Peitersen, Birger (2008): <i>"Idrætsundervisning –</i>

en grundbog i idrætsdidaktik", Museum Tusulanums Forlag (grundbog), kap. 14, s. 212-224 om "Social læring" og kap. 19, s. 282-296 om "Friluftslivets mangfoldighed og institutionalisering"

Anbefalet litteratur:

- Moser, Thomas & Herskind, Mia (2004): *"I begyndelsen er bevægelsen"*, LLD Kamper-Jørgensen, Finn et al (2010): *"Forebyggende sundhedsarbejde"* Munksgaard, Danmark (s. 21-42),

www.skoven-i-skolen.dk – fx <http://www.skoven-i-skolen.dk/content/b%C3%B8rn-natur-og-l%C3%A6ring>

Undervisningens mål og indhold:

Tema: "Sociale fællesskaber og læring gennem bevægelse i naturen".

Målet med denne gang er at give jer et indblik i hvordan man kan arbejde med sundhed, krop og bevægelse i naturen.

Fokus vil være på forskellige samarbejdsøvelser i naturen. Fokus vil være på sammenhænge mellem sundhed, bevægelse og social læring.

Denne undervisningsgang er koblet til læringsmålet:

"Udføre enkle analyser og på baggrund af disse vurdere pædagogisk praksis med fokus på relationer, inkluderende fællesskaber og socialiseringsprocesser".

Freerslev Hus:

Gadekærvej 15 – vi kan cykle derud sammen – og ellers finder I selv ud af transport dertil

<http://www.ungdomsskolen.dk/freerslevhus/>

Undervisningens organisering:

Samarbejdslege i naturen samt refleksioner over kobling til pædagogisk praksis. Uderummets potentialer og muligheder

Opgaver – portfolio:

Arbejde med jeres projekter

Dokumentere i portofolien

<p>18. marts 2015</p>	<p>Vejledning af grupper kl. 9-11</p> <p>PEJH + INGE + ROBL + MASE</p> <p>+</p> <p>Pernille Juhler Hansen (PEJH) Kl. 11.00-14.00</p> <p>Didaktik i pædagogisk arbejde</p> <p><u>Undervisningens mål og indhold</u></p> <p>Målet med undervisningen er:</p> <ul style="list-style-type: none"> • at introducere forskellige didaktiske modeller • at de studerende forsøger at knytte en didaktisk model til deres projekt <p><u>Undervisningens organisering</u></p> <p>Oplæg, gruppearbejde og arbejde i projektgrupper</p> <p><u>Portfolio</u></p> <p>Efter undervisningen lægges en kort tekst med tanker om, hvordan det aktuelle projekt kan sammenknyttes med en didaktisk model</p> <p><u>Obligatorisk litteratur</u></p> <p><i>Didaktik i pædagogisk arbejde</i> af Anders Elof Nielsen i Pædagogik og pædagoger, 1. Udgave, 4. Oplæg 2014 (red.) Peter Mikkelsen og Signe Holm-Larsen</p>
<p>19. marts 2015</p>	<p>Rosa Bloch - ROBL</p> <p>”opsamlende og quizzende”</p> <p><u>Obligatorisk litteratur:</u></p> <p>I opdaterer jer selv på tidligere udleveret litteratur</p> <p><u>Undervisningens mål og indhold:</u></p> <p>Opsamling i forhold til grundlæggende begreber</p> <p>Quiz</p> <p>Opgavevejledning</p> <p><u>Undervisningens organisering:</u></p> <p>Oplæg, øvelser, quiz og vejledning</p>

20. marts 2015

Mathilde Sederberg – MASE

”Trivsel og mestring gennem leg og bevægelse – fokus på deltagelse”

Obligatorisk litteratur:

- Rønholt, Helle & Peitersen, Birger (2008): *”Idrætsundervisning – en grundbog i idrætsdidaktik”*, Museum Tusulanums Forlag (grundbog), kap. 9, s. 147-161 om ”Idrætskultur – og perspektivmodel”
- Jensen, Bjarne Bruun (2010) ”Sundhedspædagogiske kernebegreber” I Kamper-Jørgensen, Finn, Almind, Gert & Jensen, Bjarne Bruun (2010): *”Forebyggende sundhedsarbejde”*, Munksgaard Danmark (kap. 15, s. 220-238)

Anbefalet litteratur:

- Jensen, Torben K. & Johnsen, Tommy J.: *”Sundhedsfremme i teori og praksis”*, Systime, (s. 84-99) - om Antonovsky
- Wistoft, Karen (2012): *”Trivsel og selvværd – mental sundhed i skolen”*, Hans Reitzels Forlag (s. 31-54)
- Zacharie, Bobby (2010): *”Livskvalitet”* I Kamper-Jørgensen, Finn, Almind, Gert & Jensen, Bjarne Bruun (2010): *”Forebyggende sundhedsarbejde”*, Munksgaard Danmark (s. 68-84).
- Larsen, Peter (2010): *”Livskvalitet og pædagogisk netværksarbejde”* i Niklasson, Grit (red.) *”Den sunde krop i bevægelse”*, Frydenlund

Undervisningens mål og indhold:

Tema: ”Trivsel og mestring gennem leg og bevægelse”

Målet med denne gang er at I får en forståelse af begreberne trivsel og mestring. Samt sammenhængen mellem disse og bevægelse som pædagogisk redskab. I bliver således introduceret til en række sundhedspædagogiske kernebegreber (trivsel, mental sundhed, deltagelse, mestring). Medinddragelsens betydning i det sundhedsfremmende arbejde er her i spil.

Fokus er bl.a. på at forstå og diskutere sammenhængen mellem bevægelse og trivsel med betydning for inkluderende fællesskaber – men også hvordan leg og bevægelse kan skabe det modsatte.

Denne undervisningsgang er også koblet til læringsmålet:

”Udføre enkle analyser og på baggrund af disse vurdere pædagogisk praksis med fokus på relationer, inkluderende fællesskaber og socialiseringsprocesser”.

	<p><u>Undervisningens organisering:</u></p> <p>Bevægelsessal – kort oplæg og ellers fokus på, hvordan der kan arbejdes med konkrete aktiviteter koblet til dages tema og konkret til jeres fremlæggelser.</p> <p><u>Opgaver – portfolio:</u></p> <p>Afslutning af opgaven til mandag</p>
23. marts 2015	AFLEVERE OPGAVE
24. marts 2015	<p>Pernille Juhler Hansen (PEJH) kl. 9-12.10</p> <p><u>Undervisningen mål og indhold</u></p> <p>Forberedelse af fremlæggelser og opponering</p> <p><u>Undervisningens organisering</u></p> <p>Oplæg og gruppearbejde (det er vigtigt at alle medlemmerne i jeres grupper kommer, for at der kan forberedes et fælles oplæg)</p> <p><u>Portfolio</u></p> <p>Der udarbejdes i løbet af undervisningen en kort opponerings-tekst til den gruppe, hvis tekst man giver feedback på</p>
27. marts 2015	<p>Fremlæggelser kl 9.00-14.00</p> <p>v/ Rosa, Ines, Mathilde og Pernille</p> <p>😊</p>

BILAG 3

Spørgsmål til evaluering modul A

1. Hvad har motiveret dig i modul A?

- FV gav overblik
- FV gav blik for at skrive om noget man brænder for – mere ens egen uddannelse
- Dage ud af huset gav gode afbræk
- Aktiv deltagelse – ikke kun modtagende
- Man blandede grupper i forhold til interesser

2. Oplevede du FV som motiverende start? (eller ikke?)

("Hjertet bag". Fungerede det med fremtidsværkstedet? Fandt de frem til et hjerte? Og virker det motiverende? Fastholdt I denne motivation?) + sammenhæng mellem opstart og den sociale trivsel?

- FV var godt og motiverende, men det er ikke motiverende ikke at kunne følge med i/have kendskab til de næste skridt

3. Har forløbet involveret dig som deltager? Hvordan?

4. Har du oplevet medbestemmelse? Hvordan?

- Meget medbestemmelse. Gruppens emne udviklede sig løbende.
- Emner er selvvalgt. Intet er ikke selvvalgt. Men indholdet i opgaverne er jo præget af undervisningen.
- Fik lov til at arbejde på en anden måde i forhold til casen etc.
- Interessant at vi ved FV allerede havde øjnene på hinanden i forhold til "hvem skriver sig på hvor" og måske ikke kastede sig så meget ud i det og fulgte sit hjerte. Skulle mindes om at

skrive sig på efter hjertet, frem for hvordan gruppen kom til at se ud.

5. Hvordan oplever du den sociale trivsel på holdet (kobling til FV)?

- Vi er blevet lidt låst i grupper – meget hurtigt. Øge trivslen yderligere kunne gøres ved at tvinges os til at arbejde i studiegrupper.
- FV får måske alle til at deltage på en anden måde fordi der ikke er noget forkert at sige/gøre. Flere turde måske åbne op. Det blev naturligt at alle deltog grundet FV.
- Ville gerne have været lidt mere på tværs af grupper.
- Dejligt hold – ikke særlig inddelt i klikker. Ros til alle.
- Bliver måske lidt inden for sine trygge zoner.
- Der er altid nogen man svinger bedre med end med andre.

6. Har samarbejdet med dine medstuderende (fx gruppearbejde) støttet dine læreprocesser?

7. Det at I skulle følge hjertet – betydning for gruppedannelsen?

8. Hvordan har du oplevet sammenhængen mellem FV og krav til modulet/læringsmål/opgave?

- Det kunne godt være svært at se sammenhængen mellem Fv og læringsmål/modulkrav. Projektet kørte lidt ved siden af modulet. Blev hele tiden slået tilbage til start.
- Rart med lang tid til fordybelse da det var et stort projekt.
- Fedt løbende at kunne koble projektet sammen med ny teoretisk viden.
- Blev "fanget" på en anden (positiv) måde da undervisningsindholdet var relevant her og nu.
- Svært med undervisning ved siden af opgaven. Jo tættere vi kom på aflevering af opgaven, des mindre fik jeg læst til

undervisningen.

- Manglende vejledning i projektskrivning.
- Manglende dybde i undervisning i fx teori.
- Svært at få alt med i opgaven
- Rammerne for opgaven var begrænsende og frustrerende i forhold til modulets krav.
- FV motiverer med det samme, men du bliver også låst lidt fast.
- Viden om opgaveskrivning først i forløbet
- Godt med FV men trættende hvis det hele kommer til at omhandle fx projektets case.
- Forvirrende, hvad vi skulle have med i opgaven.
- Gerne mindre grupper med præcist max
- Vente med opgavestart til senere (siger nogen) andre siger det modsatte.
- Lærte teorier bedre ved at koble dem til projektet.
- Godt at opgaven blev udvidet til 3 sider
- Det gav god mening med undervisning og gruppearbejde hvor teorien blev koblet til projekter
- Frustration i starten; mange nye input. Men god mening mod slutningen.
- Uddannelsen er blevet meget akademiseret – godt at starte med projektopgaven
- Tidlig gruppedannelse førte måske til klikker.
- At gå i dybden med noget:
  - o Bruge læst litteratur aktivt
  - o Lidt men godt litteratur
  - o Det handler om selv at få lov til at dykke med i materialet.
  - o At koble læst litteratur på undervisningen

- o Det er ikke nødvendigvis tid der er afgørende for at man føler man er kommet i dybden med noget, men muligheden for at dykke lidt ned i det.
- o Savner at få mere at vide om fx noget teori. Det går for hurtigt. Savner lidt mere guidning.
- o Meget indhold på kort tid.
- o Gå i dybden via samlede diskussioner i plenum. Ikke nødvendigvis altid adskilt i grupper.
- o Kan man gå mere i dybden ved 1 uges psykologi, en uges sundhed, en uges pædagogik?
- o Gerne individuelle opgaver forberedt hjemmefra (flipped classroom).
- o Man må gerne kræve lidt af os på dette niveau

9. Hvordan har du oplevet sammenhæng mellem undervisningen og læringsmålene set som helhed?

10. Hvad stiller sig i vejen for de kreative processer (dels fra FV og i UV)?

11. Hvordan har den feedback du har fået på fremlæggelser, opgaver mv. været betydningsfuld for din læring?